

UDC 332.2:338

DOI: 10.34671/SCH.BSR.2019.0303.0024

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

© 2019

ORCID: 0000-0003-2465-6111

Субота Микола Васильович, кандидат економічних наук, Голова
ПрАТ «Укрпрофоздоровниця»

(79000, Україна, Львів, вулиця Дорошенка, 17, e-mail: vsv123@i.ua)

Анотація. У статті розглянута діяльність країн Європи, США та Японії в напрямку забезпечення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарювання, а саме: зняття адміністративно-законодавчих обмежень; створення сприятливих фінансово-економічних передумов розвитку; затвердження пільгових умов у податковій сфері. Досліджено завдання, які повинні провести органи державного управління для забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств: затвердження нормативно-правових актів стратегічного характеру; заснування спеціалізованих підрозділів при міністерствах; систематично проведення моніторингу ринків підприємницької діяльності; покращення інституційних умов захисту прав власності; забезпечення фінансовими ресурсами частини ризикового капіталу у інноваційній сфері; гарантування інвестиційних внесків у акціонерний капітал суб'єктів підприємницької діяльності; проведення діяльності із планування життєвого циклу діяльності суб'єктів господарювання; підтримка суб'єктів господарювання, діяльність яких розпочинається із створення фондів; надання допомоги при формуванні мережі кооперативних і конкурентних зв'язків між підприємствами різних форм власності; створення посередницьких організацій; проведення маркетингових досліджень внутрішніх ринків підприємницької активності. Зазначено основні переваги для підприємств від запровадження обов'язкового державного страхування майна та персоналу на підприємствах. Встановлено основні зміни, які спричинить запровадження позитивних практик міжнародного досвіду забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств.

Ключові слова: соціально-економічна безпека, суб'єкти господарювання, міжнародний досвід, страхування, податкові пільги, інституційні умови, персонал, науково-технічний прогрес, менеджмент.

WORLD EXPERIENCE TO PROVIDE SOCIAL AND ECONOMIC SAFETY OF ENTERPRISES

© 2019

Subota Mykola Vasilevich, Ph.D., Chairman
PJSC "Ukrprofzdrovnytsa"

(79000, Ukraine, Lviv, Doroshenko street, 17, e-mail: vsv123@i.ua)

Abstract. The article deals with the activities of Europe, the USA and Japan in the direction of ensuring socio-economic security of economic entities, namely: removal of administrative and legislative restrictions; creating favorable financial and economic conditions for development; approval of preferential terms in the tax area. The tasks, which should be carried out by public administration bodies for ensuring social and economic security of enterprises, are explored: approval of regulatory-legal acts of a strategic nature; the establishment of specialized units in the ministries; systematic monitoring of business activity markets; improvement of institutional conditions for the protection of property rights; provision of financial resources of a part of risk capital in the innovation sphere; Guarantee of investment payments into share capital of business entities; carrying out activity on planning of life cycle of business entities; support of business entities whose activities begin with the creation of funds; assisting in the formation of a network of cooperative and competitive links between enterprises of different forms of ownership; creation of intermediary organizations; conduct marketing researches of the internal markets of entrepreneurial activity. The main advantages for enterprises from introduction of compulsory state property insurance and personnel at enterprises are noted. The main changes were established that would accept the introduction of positive practices of international experience in ensuring the socioeconomic security of enterprises.

Keywords: socio-economic security, subjects of management, international experience, insurance, tax privileges, institutional conditions, personnel, scientific and technological progress, management.

МИРОВОЙ ОПЫТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

© 2019

Суббота Николай Васильевич, кандидат экономических наук, председатель
ЗАО «Укрпрофздравница»

(79000, Украина, Львов, улица Дорошенко, 17, e-mail: vsv123@i.ua)

Аннотация. В статье рассмотрена деятельность стран Европы, США и Японии в направлении обеспечения социально-экономической безопасности субъектов хозяйствования, а именно: снятие административно-законодательных ограничений; создание благоприятных финансово-экономических предпосылок развития; утверждения льготных условий в налоговой сфере. Исследована задачи, которые должны провести органы государственного управления для обеспечения социально-экономической безопасности предприятий: утверждение нормативно-правовых актов стратегического характера; основания специализированных подразделений при министерствах; систематически проведения мониторинга рынков предпринимательской деятельности; улучшение институциональных условий защиты прав собственности; обеспечение финансовыми ресурсами части рискованного капитала в инновационной сфере; обеспечение инвестиционных взносов в акционерный капитал субъектов предпринимательской деятельности; осуществление деятельности по планированию жизненного цикла деятельности субъектов хозяйствования; поддержка субъектов хозяйствования, деятельность которых начинается с создания фондов; оказание помощи при формировании сети кооперативных и конкурентных связей между предприятиями разных форм собственности; создание посреднических организаций; проведение маркетинговых исследований внутренних рынков предпринимательской активности. Указаны основные преимущества для предприятий от введения обязательного государственного страхования имущества и персонала на предприятиях. Установлены основные изменения, которые повлекут введения положительных практик международного опыта обеспечения социально-экономической безопасности предприятий.

Ключевые слова: социально-экономическая безопасность, субъекты хозяйствования, международный опыт, страхование, налоговые льготы, институциональные условия, персонал, научно-технический прогресс, менеджмент.

ВСТУП

Постановка проблеми. Дослідження теоретичних основ та підготовки практичних рекомендацій щодо забезпечення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності у зарубіжних державах із ринковою економікою у більшості випадків відбувається через стагнацію підприємницької діяльності, зниження економічної активності населення, що не сприяє розвитку підприємницької діяльності та знижує темпи розвитку усієї держави загалом. Імплементация зарубіжного досвіду у вітчизняну практику забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств дозволить створити умови як для розвитку національного виробництва, так і країни загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням питання забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств займалися ряд науковців, а саме: А. Берлач, С. Васильчак, А. Воронкова, Р. Вечерковські, Д. Воронков, О. Галаченко, С. Кавун, В. Е. Коренев, І. Мажура, В. Лук'янова, І. Сисоєнко, М. Шульга та ін. Однак у працях згаданих авторів, а також у нормативно-правових недостатньо вивчений зарубіжний досвід забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств та можливості його імплементції в українську реальність.

МЕТОДОЛОГІЯ

Мета дослідження. Метою статті є дослідження зарубіжного досвіду забезпечення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Використані в дослідженні методи. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ. У ході дослідження використовувалися економіко-статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний, абстрактно-логічний, системного аналізу та інші.

РЕЗУЛЬТАТИ

Виклад основного матеріалу. Значна частина держав світу у своїх програмних документах закладають існування ризиків ведення підприємницької діяльності, в основному такі ризики спричинені зростанням агресивності ведення підприємницької діяльності на міжнародному та внутрішньому ринках. [1] Позитивним прикладом є законодавство Японії, так Урядом держави визначено, що в час глобалізаційних процесів необхідне датування малого та середнього бізнесу, а також забезпечення державної підтримки для їх розвитку.

Основними діями, які проводились владою США, країн Західної Європи та Японії в напрямку підвищення економічної активності суб'єктів господарювання були:

- зняття адміністративно-законодавчих обмежень;
- створення сприятливих фінансово-економічних передумов розвитку;
- затвердження пільгових умов у податковій сфері.

Дані заходи були активним чинником економічного розвитку малого та середнього бізнесу та забезпечення їх соціально-економічної безпеки. Такі дії дозволили вище зазначеним країнам вийти на передові місця за рівнем розвитку бізнесу та залученням інвестицій в економіку держави.

Передумовами розвитку соціально-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності є забезпечення моніторингу їх діяльності та розробки і реалізації на основі проведеного аналізу пропозицій щодо забезпечення соціально-економічного розвитку діяльності підприємств. Основними завданнями, які повинні провести органи державного управління є:

- 1) затвердження нормативно-правових актів стратегічного характеру, які повинні забезпечити зміцнення соціально-економічної безпеки підприємництва;
- 2) заснування підрозділів при міністерствах, які б відповідали за забезпечення соціально-економічної безпеки суб'єктів господарювання [2];
- 3) систематично проведення моніторингу ринків підприємницької діяльності, визначення заходів щодо

посилення конкуренції на внутрішньому ринку, захисту їх соціально-економічних інтересів [3];

4) покращення інституційних умов захисту прав власності. Зокрема, у цьому напрямі країнами ЄС укладено спільну угоду з права інтелектуальної власності між органами влади, академічними і промисловими структурами та науково-дослідними установами. Існує угода про невиконання зобов'язань за таким договором, згідно з яким всі учасники виконують умови договору доти, поки не реалізують мету створення спільних НДКР;

5) забезпечення фінансовими ресурсами частини ризикового капіталу, особливо у інноваційній сфері, що сприятиме розвитку науково-дослідних розробок у підприємницькій діяльності;

6) гарантування інвестиційних внесків у акціонерний капітал суб'єктів підприємницької діяльності. Значна частина держав забезпечує соціально-економічну безпеку підприємств через діяльність гарантійних та страхових фондів, а також кредитної кооперації, через яку надаються кредити непривабливим для банківської системи підприємствам [4];

7) проведення діяльності із планування життєвого циклу діяльності суб'єктів господарювання в залежності від сфери діяльності та ринкового становища;

8) підтримка суб'єктів господарювання, діяльність яких розпочинається із створення фондів;

9) надання допомоги при формуванні мережі коопераційних і конкурентних зв'язків між підприємствами різних форм власності для покращення конкурентних позицій у малому підприємстві;

10) створення посередницьких організацій, які допомагатимуть у налагодженні співпраці між суб'єктами господарювання в межах субпідрядів, контрактів та орендних відносин;

11) проведення маркетингових досліджень внутрішніх ринків підприємницької активності.

Порушення соціально-економічної безпеки підприємств згідно статистичних даних в основному відбувається зі сторони великих суб'єктів господарювання або монополістів, відтак такі країни як США, Японія та Німеччина законодавчо закріпили права і механізми реалізації прав суб'єктів господарювання. Вважаємо, що ця практика дозволяє удосконалити характеристики конкурентного середовища, що особливо важливо для країн, які перебувають на посттрансформаційному етапі розвитку економіки.

Діяльність органів державного управління у сфері підтримки підприємництва у названих країнах є системною та спрямованою не лише на стимулювання підприємницької активності, підвищення рівня конкурентоспроможності пріоритетних сфер економічної діяльності, але й на зміцнення усіх аспектів життєдіяльності підприємств (досвід Франції).

Одну із провідних ролей у забезпеченні соціально-економічної безпеки суб'єктів господарювання відіграє страхова сфера, яка забезпечує як страхування самого підприємства від збиткової діяльності, так і його працівників, яких в обов'язковому порядку за наступними напрямками: страхування дитя та медичне страхування. Медичне страхування є однією із основних переваг забезпечення соціальної безпеки на підприємствах. Також у розвинених країнах світу страхові компанії служать для підприємств гарантією отримання фінансово-кредитних ресурсів.

Основними перевагами міжнародного досвіду забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств є забезпечення майнових інтересів суб'єктів господарювання через запровадження практики обов'язкового державного страхування. Крім основних функцій – здійснення регулювання єдиного національного страхового ринку, встановлення загальних вимог до реєстрації та ліцензування, ведення методологічної діяльності у галузі страхування, функціями цього державного ор-

гану є: захист інтересів страхувальників (зокрема на випадок банкрутства страховиків); моніторинг формування розмірів тарифних ставок; аналіз рівня платоспроможності і фінансової стійкості страхових компаній.

Запровадження позитивних практик міжнародного досвіду забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств призведе до ряду змін, основними з яких стануть:

1) покращення фінансового стану суб'єктів господарювання, що надасть можливість інвестувати кошти у розвиток та покращувати умови праці (підвищення заробітної плати, покращені соціальні пакети та ін.);

2) підвищення науково-технічного потенціалу підприємств, що призведе до виробництва більш якісної продукції та здешевить як саме виробництво, так і кінцеву ціну товару;

3) створення ефективної структури менеджменту суб'єкта господарювання та залучення топ менеджерів у компанії. Персонал високого професійного рівня дозволить налагодити трудові процеси та підвищити якість діяльності самого підприємства;

4) зниження впливу діяльності підприємства на навколишнє середовище;

5) якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємств;

6) створення якісного маркетингового забезпечення діяльності суб'єкта господарювання та захист комерційної таємниці роботи підприємства;

7) ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна.

ВИСНОВКИ

Висновки. Необхідно зазначити, що імплементації позитивних аспектів проаналізованого досвіду зміцнення економічної безпеки суб'єктів господарювання в Україні приділяється недостатня увага. Використання цих пропозицій на практиці дозволить значно удосконалити існуючі традиційні механізми державного сприяння розвитку підприємництва в Україні, а активізація роботи органів державного управління у цьому напрямі сприятиме зміцненню економічної безпеки вітчизняних підприємств та можливостей їх доступу до зовнішніх ринків, розвитку венчурних компаній тощо. Розвиток страхової сфери може також бути дієвим механізмом зниження ризиків вітчизняного соціального капіталу, зокрема, в системі міжнародних міграційних процесів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аніщенко І. В. Оцінка ефективності реалізації та фінансове забезпечення програм розвитку малого бізнесу в регіоні / І. В. Аніщенко, Ю. Б. Пінчук // *Економіка та держава*, 2005. - № 10. - С. 29-33.
2. Арженовский С. В. Статистические методы прогнозирования / С. В. Арженовский, И. Н. Молчанов. - Ростов н/Д : Изд-во РГЭУ, 2001. - 412 с.
3. Баженова О. В. Аналіз стану економіки України в контексті її економічної безпеки / Олена Володимирівна Баженова // *Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сб. науч. тр. ДонНУ. - Донецк : Изд-во ДонНУ, 2004. - С. 839-845.*
4. Баженова О. В. Застосування системного підходу до аналізу економічної безпеки держави / Олена Володимирівна Баженова // *Вісн. КНУ, сер. Економіка. - Вип. 66-67. К. : ВПЦ КНУ, 2003. - С. 122-124.*